

Hoe groot is NGT?

Er zijn grote talen en kleine talen. Grote talen zijn bijvoorbeeld het Chinees en het Engels, die door honderden miljoenen mensen worden gesproken. Maar ook het Nederlands kan als een grote taal beschouwd worden, met zo'n 22 miljoen sprekers in de hele wereld. Een voorbeeld van een kleine taal is het Movima, dat maar door zo'n duizend mensen wordt gesproken in een beperkte regio in Bolivia.

Het gaat bij de grootte van talen dus meestal om macht: hoeveel mensen gebruiken de taal? Dat wordt dan afgezet tegen de grootte van de omringende talen. De ervaring leert dat grote talen de kleintjes kunnen verdringen. Dat gebeurt zelden bewust, in de zin dat mensen gedwongen worden om een bepaalde taal te spreken ten koste van een andere – hoewel veel doven daar natuurlijk vervelende ervaringen mee hebben: gebarentalen mochten vaak niet gebruikt worden, doven moesten een gesproken taal gebruiken. Nee, veel vaker gaat dat vanzelf: een taal verdwijnt omdat de sprekers liever een andere taal gebruiken, die contacten in een groter gebied mogelijk maakt.

Vorig jaar schreef ik al dat er van de 6000 talen in de wereld heel veel 'bedreigd' zijn: ze dreigen langzaam te verdwijnen omdat jongere generaties de taal niet meer leren of niet meer gebruiken. Met het overlijden van de oudere generaties in een samenleving overlijdt dan ook de taal die zij voorheen gebruikten. Het is niet zo makkelijk vast te stellen of een taal daadwerkelijk bedreigd is of niet. Sommige mensen maken zich zelfs zorgen over het Nederlands! Het geldt met 22 miljoen sprekers wel als een grote taal, maar alles is relatief... In vergelijking met wereldtalen als het Engels en het Arabisch is het Nederlands toch ook wel klein, en economisch gezien kun je maar beter snel overstappen op het Engels, zo lijkt het soms. Dat is in ieder geval wat universiteiten langzaam aan het doen zijn: om meer internationale studenten aan te trekken, worden hele opleidingen in het Engels aangeboden.

Als je de hele wereld in beschouwing neemt, is Nederlandse Gebarentaal een kleine taal. Daar hoeft denk ik niet veel discussie over te bestaan. Maar binnen Nederland ligt dat heel anders. Maar liefst één promille van de bevolking, één op de duizend mensen dus, is doof en gebruikt gebarentaal, zegt men altijd. Ik ben opgegroeid met het gegeven dat er in Nederland 14 miljoen mensen wonen, maar dat is natuurlijk allang achterhaald. Er zijn in Nederland nu 16 miljoen mensen, en dus 16.000 doven die gebarentaal gebruiken, als je de gouden '1-op-1.000' regel gebruikt. Maar klopt die regel eigenlijk wel? Hoeveel dove NGT-gebruikers zijn er in Nederland eigenlijk?

Er is goede reden om aan dat getal van 16.000 te twifelen. De meest concrete komt van een onderzoek uit Australië. Taalkundige (en kind van dove ouders) Trevor Johnston heeft daar precies uitgezocht hoeveel doven Auslan (Australian Sign Language) gebruiken. Dat bleken er veel minder te zijn dan altijd werd aangenomen. Ook in Australië ging men altijd uit van de '1-op-1.000' regel. Uit Johnstons onderzoek bleek dat het meer in de buurt kwam van 1-op-3.000: er waren drie keer zo weinig gebarentaalgebruikers als men altijd dacht. In Nederland zou het dan gaan om ruim 5.000 mensen. Dat komt ook dichter in de buurt van een ander soort rekensommetje: er komen elk jaar zo'n honderd dove kinderen bij (doofgeboren of vroegdoof). Als die gemiddeld 80 jaar oud worden, dan zijn er dus 8.000 doven in Nederland. In plaats van 16.000.

Dit soort rekensommetjes is allemaal nattevingerwerk natuurlijk. Niet alleen doofgeborenen gebruiken gebarentaal: ook hun horende kinderen leren later vanaf de wieg af gebarentaal. Daarnaast zijn er ook doofgeborenen die alleen NmG gebruiken, en laatdoven die juist weer wel NGT gebruiken. En dan zijn er nog tolken... Lastig dus. Maar hoe dan ook: ik denk dat niemand precies weet hoeveel NGT-gebruikers er zijn. Als het onderzoek uit Australië ook op Nederland van toepas-

ONNO

Onno Crasborn is als gebarentaalonderzoeker verbonden aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Daarnaast is hij student bij de opleiding Tolk Gebarentaal. Om de maand doet hij verslag van zijn ervaringen.

sing blijkt, is het aantal wel kleiner dan we dachten.

Politiek gezien is dat natuurlijk niet handig, om te zeggen dat er veel minder gebarentaalgebruikers zijn dan we altijd dachten. Maar als het nou eens waar is? De overheid roept al sinds 1996 dat ze van plan is om NGT te erkennen als officiële taal van een minderheid in Nederland. Er is nog altijd niks gebeurd – behalve dan een krankzinnig standaardisatieproces dat door de overheid werd opgelegd. Misschien wordt het ook daarom tijd om de erkenningsgedachte maar te laten varen, en in plaats daarvan aan te kloppen bij potjes die subsidies geven voor bedreigd cultuurgoed.

Of verval ik nou in teveel herfstsonderheid?